

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET A JEJÍ
PŘÍČINY V ČR A V JIHOČESKÉM KRAJI**

Autor práce: Markéta Hněvkovská

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Markéta Hněvkovská

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Kriminalita dětí mladších 15 let a její příčiny (v ČR a konkrétním kraji)

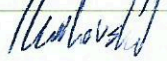
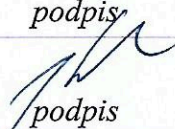
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Child Criminality of Children Under 15 Years and its Consequences and in South Bohemian Region.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

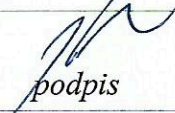

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D., svatos@vsers.cz

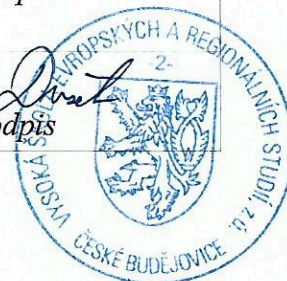
Datum zadání bakalářské práce: Únor 2021

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je poukázat na závažnost dané problematiky v České republice. Vymežit nejdůležitější pojmy týkající se kriminality dětí a v praktické části vytvořit dotazník, který bude mít za cíl zjistit, jak na daný problém nahlíží občané ČR.

Student: Markéta Hněvkovská	27.4.2021 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	17.5.2021 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	17.5.2021 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	21.5.21 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	24.5.2021 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji všem respondentům za jejich čas při vyplňování dotazníkového šetření.

ABSTRAKT

HNĚVKOVSKÁ, M. *Kriminalita dětí mladších 15 let a její příčiny v ČR a v Jihočeském kraji: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. s. 50 Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: kriminalita, delikvence, prekriminalita, nezletilý, dítě, prevence, rodina, škola, vrstevníci.

Kriminalita jako taková stále patří mezi současné problémy naší společnosti, protože se netýká pouze dospělých lidí, ale především dětí a mládeže, kteří jsou svými pohnutkami ovlivněni i během dospělosti.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou kriminality dětí do 15 let věku v České republice a v Jihočeském kraji. Teoretická část je zaměřena na základní pojmy, které usnadní orientaci v této problematice. Dále je zde řešena právní úprava této problematiky spolu s pojednáváním příčin kriminality dětí do 15 let. Praktická část zahrnuje kvantitativní výzkum, který byl proveden formou dotazníkového šetření. V závěru práce jsou zmíněny doporučená opatření, která mohou přispět alespoň částečně k její eliminaci.

ABSTRACT

HNĚVKOVSKÁ, M. Child Criminality of Children Under 15 Years and its Consequences and in South Bohemian Region.: *Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. p 50. Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: criminality, delinquency, precriminality, underage, child, prevention, family, school, peers.

The criminality is still one of the current problems in our society, because it concerns not only the adults but also the young, who are affected by their previous acts during adulthood.

This bachelor's thesis is focused on child criminality of children under 15 years in the Czech Republic and in South Bohemian Region. The theoretical part deals with basic concepts, which could facilitate the orientation of this work. Furthermore, the legal regulation of this issue is followed up, together with a discussion of criminality causes committing by children under 15 years of age. The practical part includes quantitative research, which was conducted in the questionnaire survey. The end of the thesis refers to recommended measures that can contribute at least to the criminality elimination.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní pojmy	11
2.1 Kriminalita	11
2.2 Prekriminalita.....	12
2.3 Čin jinak trestný	12
2.4 Delikvence.....	12
2.5 Dítě (osoba) mladší 15 let	13
2.6 Mladistvý.....	13
2.7 Nezletilý	13
3 Právní úprava	15
3.1 Opatření ukládána osobám mladším 15 let	16
3.2 Specifika trestního řízení osob mladších 15 let.....	18
4 Příčiny kriminality dětí mladších 15 let.....	19
4.1 Osobnostní příčiny	19
4.2 Sociální příčiny	20
4.2.1 Vliv rodiny	20
4.2.2 Vliv školy	22
4.2.3 Vliv společnosti a vrstevníků	23
4.2.4 Vliv médií.....	25
5 Fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let.....	26
5.1 Hlavní rysy kriminality dětí mladších 15 let.....	26
5.2 Vývoj kriminality v České republice a v Jihočeském kraji.....	27
6 Cíl výzkumu	30
6.1 Výzkumné otázky.....	30
6.2 Hypotézy	30
6.3 Metodika	30

6.3.1	Metoda sběru dat	31
6.3.2	Technika sběru dat	31
6.3.3	Výzkumný soubor	31
6.4	Výsledky	32
7	Diskuze.....	40
	Závěr	43
	Seznam použitých zdrojů	45
	Seznam zkratk	48
	Seznam tabulek	49
	Seznam grafů.....	49
	Přílohy	50

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na téma kriminalita dětí mladších 15 let a její příčiny v ČR a v Jihočeském kraji. Kriminalita dětí a mládeže je nedílnou součástí kriminality. Toto téma je v dnešní době velmi diskutované, a je to obecně vážným společenským problémem. Jelikož děti, které nepřekročily hranici 15 let svého věku, nejsou trestně odpovědné, a proto nemůžou být stíhány ze spáchání trestného činu. Soudy tedy udělují různá opatření, jako například ochrannou výchovu, která je vykonávána ve výchovných zařízeních. Ochranná výchova trvá, dokud je potřeba, ale nejdéle však do 19 let věku mladistvého.

Tato problematika je fenoménem dnešní doby. K páčání trestné činnosti pachatele vede buď finanční nebo majetkový profit bez ohledu na to, jak toho dosáhnou. Bez morálních zábran páchají škody na životech, zdraví a majetku. Také se snižuje věk pachatelů trestných činů. Je to samozřejmě také dané dnešní, řekla bych, uspěchanou dobou. Nezletilí chtějí rychle dospět, odmítají autority a mají problém s alkoholem i drogami. Tento problém nedokážeme zcela odstranit, pouze se snažit snížit počet kriminality páchaných dětmi, proto je tomu potřeba věnovat v budoucnu více pozornosti.

Děti jsou v dnešní době lehce ovlivnitelné a nechají se snadno vyprovokovat. Páchají trestnou činnost především ve skupinách. Trestný čin nijak nepromyslí ani nedomyslí. Jednají z náhlého popudu a pod různými vlivy. Je to například i tím, že chtějí někam patřit, chybí jim sociální zázemí, nemají žádný vzor, nemají vštípené morální zásady, tráví svůj volný čas na sociálních sítích. Často bývá bodem zlomu i šikana. Jeden z mnoha faktorů bývá i ten, že se začleňují do špatných kolektivů, a to pak mívá negativní dopad nejen pro děti, co páchají trestnou činnost, ale i pro rodiče a společnost.

Za důležitý bod v boji proti kriminalitě dětí a mládeže je považována prevence, která by měla předcházet existenci a šíření nežádoucích společenských jevů. Je potřeba včas zamezit rizikům a motivovat nezletilé k odpovědnosti za činy, které páchají.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou příčiny kriminality dětí mladších 15 let v ČR a v jihočeském kraji, jaká je fenomenologie této kriminality a navrhnout vhodná opatření k její alespoň částečné eliminaci.

Bakalářská práce se zaměřuje na kriminalitu dětí mladších 15 let. Toto téma je v dnešní době velmi aktuální, jelikož kriminalita dětí je trvale závažný problém, a to problém o to větší, že děti, které porušily zákon, si toto jednání mohou nést do dospělosti. V rámci dané problematiky je důležité poukázat na to, co k této kriminální činnosti vede, tedy jaké jsou příčiny této kriminality a co by bylo možné ze strany společnosti učinit, aby tyto příčiny byly alespoň částečně eliminovány a tím i snížena kriminalita dětí mladších 15 let.

V teoretické části bude toto téma specifikováno obecně a budou popsány jednotlivé základní pojmy, přehled základní právní úpravy a fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let se zaměřením na jihočeský kraj. Tohoto bude dosaženo analýzou dostupné literatury a analýzou příslušných právních předpisů. Za účelem zjištění fenomenologie této kriminality bude provedena analýza statistických dat kriminality dětí mladších 15 let, a to konkrétně za účelem zjištění, jak se děti podílí v čase na kriminalitě v celé ČR i ve srovnání s Jihočeským krajem, a to i z pohledu její struktury. V rámci praktické části bude využita metoda dotazování a technika dotazníků, jehož smyslem bude zjistit, jaký pohled má obyvatelstvo na příčiny kriminality dětí mladších 15 let a jaká kontrolní strategie by měla být přijata, aby se tato kriminalita snížila.

2 Základní pojmy

Tato kapitola obsahuje vysvětlení některých základních pojmů, které budou v bakalářské práci používány a které s kriminalitou dětí souvisí.

Kriminalita dětí a mladistvých je velmi diskutovaným tématem, protože se jedná o jeden z nejzávažnějších problémů současnosti. Používané pojmy vycházejí z práva veřejného (zejména trestního, ale i správního) a občanského práva (občanské a rodinné právo) a společenských věd (zejména speciální pedagogika, psychologie atd.). Použité termíny se někde překrývají, jinde naopak shodují a někde jsou jiné nebo úplně chybí. Empirismus a rozmanitost života jsou výzvou, aby vůbec zapadly do definic. Definování pojmů je proto mnohem složitější než například u normativních věd.¹

2.1 Kriminalita

Pojem lze odvodit z latinského slova *crimen* – zločin.² Kriminalita neboli zločinnost, je souhrn činů, které jsou uvedeny v trestním zákoně. Aktuálně jsou chápány jako trestné činy spáchané na určitém místě, v určitém čase. V předešlých letech se jednalo o zločiny, přečiny, přestupky a provinění.³

Definice, kterou uvádí Jitka Skopalová je „*Výskyt trestného chování, vyjádřený souhrnem trestných činů spáchaných ve společnosti*“.⁴ Jedná se tedy o skutky jak zjevné, tak skryté, které jsou sankcionované podle trestního zákona.⁵

Lze říct, že kriminalita je sociálně patologický jev⁶, který narušuje idylický vývoj společnosti, a proto je pro společnost zatěžující.⁷

¹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Čeněk, 2002. s. 21.

² FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 14

³ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Čeněk, 2002. s. 23.

⁴ SKOPALOVÁ, J. *Vybrané kapitoly ze sociálních deviací*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, 36 s. Texty k otevřenému a distančnímu vzdělávání. s. 12.

⁵ WINKLER, J., PETRUSEK M. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum Praha, 1997. s. 598.

⁶ SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2013. s. 170.

⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. přepracované vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. s. 22.

2.2 Prekriminalita

Jedná se o činy jinak trestné, spáchané dětmi ještě před převzetím trestní odpovědnosti. Pokud by se jich dopustily osoby starší, jde o trestný čin. Tento název vymezuje činy jinak trestné, kterých se dopustily osoby, které nepřekročili hranici 15 let (tedy hranici trestní odpovědnosti), nebo nemohou být trestně odpovědné pro svou nepříčetnost.⁸

2.3 Čin jinak trestný

Činem jinak trestným rozumíme čin, který je beztrestný, i když za jiných okolností by činem trestným byl. Jedná se o čin jinak trestný v ZSVM, když chybí skutkové znaky trestného činu jako např. (věk, příčetnost, rozumová a mravní vyspělost).⁹

2.4 Delikvence

Termín delikvence pochází z latinského slova “delingues“ neboli provinění. Delikventní činy jsou páchané osobami mladšími 15 let. Pokud se však toto chování objeví i u dospělých osob, tedy starší 15 let, budou trestně stíhány. U delikvence nejde jen o protiprávní jednání, ale také jednání ilegální.¹⁰

Delikvence je širší pojem než kriminalita. Kromě toho zahrnuje i činy jinak trestné, přestupky či jiné správní delikty spáchané osobami, které nejsou trestně odpovědné.¹¹ Z hlediska kriminologického lze delikvenci chápat i jako „protispolečenské jednání“ s právními důsledky, či bez nich a lze na ně pohlížet buď z právního nebo morálního hlediska a vnímat ji jako jakýsi stupeň porušení ze strany dětí. Zatímco termín kriminalita se používá pro závažné přestupky nebo trestné činy u dospělých lidí.¹²

⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Čeněk, 2002. s. 231.

⁹ JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů)*: Podle právního stavu k 1.9.2004. Praha: Linde 2004. s. 144.

¹⁰ KLÍMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1994. Odborné slovníky (státní pedagogické nakladatelství) s. 106.

¹¹ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Čeněk, 2012. s. 290.

¹² KOUDELKOVÁ, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: Victoria Publishing. 1995. s. 35.

Delikvenci je takové chování, které porušuje právní normy. Je to častý termín, protože zahrnuje i skutky, které nejsou trestnými činy. Jde například o trestný čin, který spáchal pachatel, který není pro nedostatek věku trestně odpovědný a nemůže být potrestán.¹³

2.5 Dítě (osoba) mladší 15 let

V trestním řízení se jedná o fyzickou osobu, která spáchala čin jinak trestný, neboť ještě nedovršila 15 let věku. „*Dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku*“¹⁴

2.6 Mladistvý

Mladistvý je pojem trestněprávní a označuje fyzickou osobu. Mladistvá osoba se stává ode dne, kdy dovršila 15 let svého věku, ale nepřekročila 18 let svých narozenin.¹⁵

„*Mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku; má se za to, že mladistvým je i ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil osmnáctý rok věku.*“¹⁶

Za pachatele můžeme považovat mladistvého až den poté, co pachatel dovršil patnáctý rok věku. Tedy osoba, která se dopustil činu, který naplňuje znaky některého z trestných činů v den svých patnáctých narozenin, ještě není pro dostatek věku trestně odpovědná.¹⁷

2.7 Nezletilý

Nezletilý je dle občanskoprávní úpravy fyzická osoba mladší 18 let nebo osoba, která dosáhla věku pro uzavření manželství. Nezletilí však mohou činit pouze úkony,

¹³ JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů*: 610 hesel. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. s. 48.

¹⁴ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003.

¹⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Čeněk, 2002. s. 231.

¹⁶ § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003.

¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 437

které jsou slučitelné s jejich rozumovou a mravní vyspělostí. Trestní právo pojem nezletilý nepoužívá, ale policie jím označuje osoby trestně neodpovědné z důvodu nízkého věku. Tento pohled je využíván i v kriminologii, kdy se jedná o osoby mladší 15 let.¹⁸

Pojem nezletilý používá občanský zákoník, když v § 30 a následující, když uvádí, že: „*Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.*“¹⁹

Zde se dá shrnout, že je rozdíl ve vnímání osoby nezletilé v kriminologii, kdy za tuto je považována osoba mladší 15 let a v občanském právu, kdy je za ni považována osoba mladší až 18 let.

¹⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Čeněk, 2002. s. 231.

¹⁹ § 30 odst. 1 zákon č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník*. Ostrava: Sagit, 2018. s. 320.

3 Právní úprava

Právními ustanoveními k této problematice se rozumí především zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“), který nabyl účinnosti 1. ledna 2004. Tento zákon v § 1 odst. 2 jasně říká, že *„Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladších patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, uložilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchaní protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páchaní protiprávních činů.“*²⁰ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže doplnil a výrazně revidoval současnou právní úpravu trestů pro mladistvé a soudních sporů ve věcech mládeže, tedy i dětí mladších 15 let.

Účelem je tedy řešit trestnou činnost páchanou dětmi do 15 let jejich věku a mladistvými. Zákon by měl zajistit, aby ti, kteří takové činy páchají, byli postiženi opatřeními, která účinně pomáhají k odstranění trestných činů nebo alespoň k jejich zdržení se a nalézt například společenské uplatnění hodné jejich schopnostem a intelektuálnímu rozvoji a napomocť tak k nápravě škody, která vznikla jeho protiprávním činem. Zároveň řízení musí být vedeno způsobem, který pomáhá předcházet trestné činnosti a zamezovat jí.²¹ Záměrem zákona není úmyslně se snažit o potrestání mladého pachatele, ale usilovat o zamezení páchaní dalších trestných činů. Také se zákon snaží o vytvoření podmínek pro odčinění škod spáchaných protiprávním jednáním a o celkovou nápravu negativních vlivů. Smyslem je také upřesnit, že mají podle tohoto zákona orgány činné v trestním řízení spolupracovat s příslušným orgánem sociálně

²⁰ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

²¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003.

právní ochrany dětí při prošetření okolností ohledně samotné osoby a poměrů mladého pachatele.²²

Dalším bodem zákona je pokus o individuálnost a jak nejlépe uložit opatření pachateli, tak aby došlo k jeho nápravě. Opatření musí být uložena tak, aby byla úměrná k jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, sociálním poměrům a zdravotnímu stavu. Toto všechno zákon zohledňuje.²³

3.1 Opatření ukládána osobám mladším 15 let

Tyto opatření upravuje Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 93 odst. 1. „*Dopustí-li se dítě mladší 15 let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření, tato patření*

a) výchovnou povinnost,

b) výchovné omezení,

c) napomenutí s výstrahou,

d) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,

e) dohled probačního úředníka,

f) ochrannou výchovu,

g) ochranné léčení.“²⁴

Dítěti může být současně uloženo více opatření najednou, je-li to potřebné k dosažení účelu. Tyto opatření nejsou uložena na konkrétní časový úsek, mají trvat pouze

²² Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

²³ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

²⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

tak dlouho, dokud nesplní svůj účel, nejdéle však do 18 let. Výjimkou je ochranná výchova, která může být podle § 22 odst. 2 ZSVM prodloužena až do dovršení 19 let jeho věku. Soud pro mládež může uložit ochranou výchovu dítěti, které spáchalo čin, za který trestní zákoník dovoluje ukládání výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok věku, ale bylo mladší patnácti let.²⁵

Na základě výsledků vyšetření psychického stavu dítěte, soud může uložit ochranné léčení i v případě duševní poruchy, nebo pod vlivem návykových látek. Ochranné léčení má dvě podoby – ústavní a ambulantní. Tyto dvě formy lze mezi sebou zaměňovat. Ochranné léčení trvá, dokud to má nějaký smysl. Soud pro mládež jednou za rok přezkoumá a vyhodnotí, jestli jsou důvody k tomu, aby ochranné léčení trvalo dál, jinak jej zruší.²⁶

Na dohled probačního úředníka se s přihlédnutím k věku dítěte použijí ustanovení uvedená v § 16 odst. 1, 2 a 3 a § 80 odst. 1, 3, 4 a 5 ZSVM. Probační úředník pravidelně dochází k osobě mladší 15 let a vykonává tak nad ním dohled v jeho bydlišti nebo ve škole. Dále zajišťuje ochranu společnosti a snižuje recidivu tím, že kontroluje chování mladého pachatele.²⁷

O uložení opatření soud pro mládež rozhoduje rozsudkem. O zamítnutí návrhu státního zástupce, o zastavení řízení, o upuštění od uložení opatření, o změně uloženého opatření a o zrušení uloženého opatření, rozhoduje soud usnesením. Soud pro mládež může upustit od uložení opatření, jestliže bude stačit k dosažení účelu (ZSVM § 1 odst. 2) pouze projednání spáchaného činu dítěte státním zástupcem, nebo soudem pro mládež.²⁸

²⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

²⁶ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

²⁷ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

²⁸ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

3.2 Specifika trestního řízení osob mladších 15 let

Tato právní úprava vychází ze zákona o soudnictví ve věcech mládeže a je ukotvena v hlavě III. Jelikož děti do 15 let věku nejsou trestně odpovědné, nemohou být stíhány za spáchání trestného činu. Pokud se dítě mladší 15 dopustí takového jednání, které nese znaky trestného činu, dopouští se činu jinak trestného. Soud pro mládež učiní opatření potřebná k jeho nápravě, která jsou uvedena v § 93 ZSVM.

Soud pro mládež stanoví nezletilému, který se dopustil činu jinak trestného opatrovníka, na návrh státního zástupce. Opatrovníkem pro tento případ může být jedině advokát. Opatrovník má mít společný cíl společně se soudy pro mládež, policejními orgány a státními zástupci a to takový, aby si nezletilý byl vědom svého protiprávního chování, poučil se z něj a byl si vědom své kompenzační povinnosti, pokud způsobil škodu, případně se poškozenému řádně omluvit.²⁹

Účastníky řízení o uložení opatření osobě mladší 15 let, která se dopustila činu jinak trestného jsou podle § 91 odst. 1 ZSVM nezletilé dítě, příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí, zákonní zástupci nebo opatrovník dítěte, osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy nebo jiné obdobné péče a také další osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno.³⁰

Jednání, týkající se všech uložení opatření vůči osobám mladším 15 let, jsou zásadně neveřejné. Jestliže soud dojde k závěru, že se dítě dopustilo činu jinak trestného, soud rozhodne rozsudkem, kterým je buď opatření podle § 93 odst. 1 ZSVM nebo také usnesením o upuštění uložení opatření podle § 93 odst. 10 ZSVM. Ve většině případů, kdy soud uložil dítěti opatření je i uložení dohled probačního úředníka. Na rozdíl od mladistvých a dospělých osob, které spáchají trestný čin, dítě není povinno dostavit se k probačnímu úředníkovi. Naopak probační úředník je povinen po dobu dohledu nezletilého navštěvovat v místě jeho bydliště a ve škole.³¹

²⁹ JONÁŠOVÁ, Radka. *Řízení ve věcech dětí mladších 15 let*. In: Bulletin advokacie. 2009. s. 52.

³⁰ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. s. 472.

³¹ JONÁŠOVÁ, Radka. *Řízení ve věcech dětí mladších 15 let*. In: Bulletin advokacie. 2009. s. 52.

4 Příčiny kriminality dětí mladších 15 let

Příčin kriminality může být mnoho. Důležitým faktorem pro určení možných příčin kriminálního chování jsou zejména zvláštnosti ve vývoji dítěte a prostředí, ve kterém vyrůstá.

V odborné literatuře se však můžeme setkat s některými faktory, které se nepochybně stanou jako důvody, které ovlivňují naše chování a jednání ve společnosti, rodině i nás samotných. Jsou to faktory biologické, sociální a psychologické. Tyto faktory mohou v budoucnu přeurčit tendenci k páchání trestné činnosti. Někdy už od útlého věku dítěte stačí malý zásah. Jde o základní formu prevence, která začíná v životě každého člověka. Pokud někdo žije v nepřijatelných podmínkách, lze předpokládat, že se takový člověk nezapojí do normálního běhu života.

Na základě odborné literatury bych ráda rozdělila faktory, které ovlivňují případné kriminální chování dětí do 15 let na čtyři hlavní kapitoly.

- Vliv rodiny
- Vliv školy
- Vliv společnosti a vrstevníků
- Vliv médií

4.1 Osobnostní příčiny

Lidskou osobnost nelze napodobit. Je neopakovatelná a díky čemuž jsme každý jedineční. Každý z nás si v ní vytváří své vlastní cíle, zaujímá místo mezi ostatními ve společnosti.³² Na vytváření osobnosti má vliv také rodina, přátelé a prostředí ve kterém se pohybujeme. Negativní vlivy pak snadno ovlivní vyvíjející se psychiku dítěte.³³

Co se týče kriminality dětí, nejčastěji zkoumanými znaky osobnosti jsou impulzivita a sebehodnocení. Delikventi s impulzivním špatným chováním nebo syndromem hyperaktivity dávají přednost okamžitému uspokojení svých potřeb. Dalším

³² KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 326.

³³ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchána na mládeži*, 2. rozšířené vyd. MV ČR, Praha. 1998. s. 122

často zkoumaným znakem osobnosti je sebehodnocení, které vykazuje znaky negativismu. Děti si v dnešní době sami sebe neváží a zauímají negativní postoj k sobě samým. V tomto případě si lze toto jednání vykládat jako pokus o zvýšení sebevědomí prostřednictvím protiprávního jednání.³⁴

Kriminalita dětí a mladistvých také úzce souvisí s rychlým biologickým rozvojem dítěte, který se neshoduje s psychikou jedince. Ta se tak rychle nevyvíjí a zaostává za fyzickým vývojem. Nezralý jedinci proto nemohou správně využívat své fyzické předpoklady k ovládní základních potřeb a k potlačování svých tužeb.³⁵

Ve všech zařízeních, ve kterých se neustále pracuje s rizikovými dětmi, mají zaměstnanci jakousi představu o typické osobnosti člověka. Osobnost každého jedince pak ovlivňují různé faktory například nějaké psychické poruchy. Tyto faktory spolu s účinky negativní rodičovské výchovy, mají významný podíl v delikventním chování osob.³⁶

4.2 Sociální příčiny

Kromě osobnostních důvodů existují i důvody sociální, které mají stejně významný vliv na výskyt kriminality. Na prvním místě z hlediska důležitosti je rodina a škola. Tyto dva faktory velmi ovlivňují osobní rozvoj dítěte.

4.2.1 Vliv rodiny

Vliv rodiny je důležitým faktorem při vzniku, ale také naopak při prevenci kriminality.³⁷ Podle § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů, rodič má odpovědnost za péči o zdraví dítěte, jeho citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání. Tato povinnost vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude úplné svéprávnosti.³⁸ Rozhodující úlohu ve výchově mají rodiče. Měli by jít svým chováním řádným příkladem pro své

³⁴ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

³⁵ NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia. 2002. s. 590.

³⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Portál, Praha 2003. s. 51_57.

³⁷ PROCHÁZKA M., *Sociální pedagogika*. Praha: Garda Publishing. 2012. s. 202.

³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *ÚZ Občasný zákoník*. Ostrava: Sagit. 218. s. 320.

potomky. Pokud rodina nefunguje tak, jak by měla a neplní své základní funkce, vzniká pro dítě nevyhovující prostředí s možností výskytu kriminogenních faktorů.³⁹

Důležitou roli ve výchově dětí, hraje styl výchovy, který rodiče aplikují na svém potomkovi. Rozlišují se tři základní styly výchovy. První je styl autoritářský, který je založen na striktní, tvrdé výchově. Rodiče jsou přísní a velmi dbají na poslušnost a respektování pravidel. Další styl je opakem autoritářského a je to styl liberální. Tady převažuje svoboda dítěte. Veškeré požadavky a přání jsou mu splněny. Zde se nevedou žádné tresty například za neuposlechnutí. Autoritativní styl, je takový střed mezi předešlými dvěma styly výchovy. Je charakteristický svou spravedlností, kdy rodič vyhoví přání svého dítěte, ale také má dítě povinnost plnit úkoly rodičů, a i strpět sankci za případné nesplnění úkolu.⁴⁰

Delikventní jedinci pochází často z rodin, ve kterých se praktikuje až příliš tvrdá výchova. Přehnaně tvrdé chování rodičů spěje k tomu, že se dítě vzdaluje od rodiny, lže rodičům a jedná nečestně, aby se vyhnulo trestům. V dětech se kupí emoce a agrese a poté dochází k sociálnímu selhání.⁴¹

Rodina by měla plnit určité úlohy. Jednou z nich je například kontrola volnočasových aktivit dítěte. Rodiče by měli mít přehled, kde se jejich dítě pohybuje. Čím menší přehled mají, tím větší je pravděpodobnost, že u jedince vznikne protiprávní jednání.⁴²

Za důležitý kriminogenní faktor se jednoznačně považuje sociální statut rodiny. Většina mladých delikventů pochází z rodin s nízkým postavením ve společnosti. Tyto rodiny jsou charakteristické tím, že mají nízký příjem, špatné bytové podmínky, nízký stupeň dosaženého vzdělání rodičů apod.⁴³ V dnešní době se dopouštějí delikventního chování i děti, které nejsou například z chudých rodin, nebo které mají špatné sociální zázemí. Naopak se kriminalita objevuje i u dětí, které pocházejí z vyšších vrstev společnosti.⁴⁴

³⁹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

⁴⁰ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

⁴¹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

⁴² MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon. 2003. s. 161.

⁴³ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. s. 326.

⁴⁴ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

4.2.2 Vliv školy

Škola a školní prostředí je nedílnou součástí vývoje dítěte. Tráví v ní tolik času, že se škola dá považovat za jejich druhý domov a učitelé jako rodiče. Dochází tak ke změně životních povinností. Mezi ně patří například ranní vstávání, přípravy do školy a dodržování školního řádu.

Děti si postupem času vytvářejí vlastní vztahy se spolužáky. V této fázi mohou vznikat party. Je velmi důležité, aby učitelé neignorovali různé druhy agrese nebo iniciativy u dětí a aby trestali tyto prohřešky poznámkou nebo napomenutím. Jestliže se takovému jednání nebude předcházet, může dojít k prostoru pro utváření šikany ve škole. Aby k takovým případům nedocházelo, měl by učitel vzbudit v dítěti důvěru, komunikovat s ním a tím vyvářet lepší vztah mezi nimi.⁴⁵

Delikventní chování se může objevit i v případě špatných školních podmínek. Může se jednat o konflikt se spolužáky, učitelem či neschopnost se zapojit do třídního kolektivu. Ve společnosti dětí velmi rychle dochází k odhalení různých odlišností a potom může být dítě postaveno do role, kde mu nezbyvá nic jiného než se kolektivu stranit a být sám. V takových situacích se děti snaží být jakýmkoliv způsobem ocenění a přijímání různými způsoby. Postupně například experimentuje s drobnými krádežemi, lže a podvádí. I takovým způsobem se mohou projevit poruchy osobnosti v podobě záškoláctví, užívání drog nebo sebepoškození.⁴⁶

Úmyslné zameškávání školního vyučování nebo také se jinak říká záškoláctví. To je, když žák dobrovolně bez vědomí zákonných zástupců nenavštěvuje a nedochází do školy. Je to jeden z typických kriminogenních faktorů, který může vést k protiprávnímu chování dítěte. Čas, kdy dítě tráví za školou, má velké množství času, který nekontroluje škola ani rodiče. Tento čas využívají například pro stmelení se v různých partách podobně smýšlejících jedinců, kdy může docházet k takovým jevům, jakým je kouření, pití alkoholu, zkoušení drog, krádeží apod. Mezi hlavní příčiny chození za školu je negativní postavení ke škole samé, vliv party a například vliv rodinného prostředí.⁴⁷

⁴⁵ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. s. 332.

⁴⁶ SKOPALOVÁ, J. *Záblesky bezpečí dítěte*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 13-14.

⁴⁷ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládež*. Praha: Garda. 2009. s. 97.

Škola je nedílnou součástí vzdělávání mladého člověka. Vytváří pro něj základní materiální a citové hodnoty, které by ho měly provázet celý jeho život a ovlivňovat vytváření jeho osobnosti. V některých případech mohou školy působit jako takový katalyzátor kriminogenních faktorů. Vtah dítěte ke škole je do jisté míry ovlivněn osobností pedagogů a obecně organizační složkou školy.⁴⁸

Současný vzdělávací systém nedokáže sám odstranit současné nerovnosti, ani nemůže zaručit stejné dělení znalostí a stejné sociální začlenění. Školu je proto nutné všemožně posilovat, protože spravedlivější příležitosti k sociálnímu začleňování jsou dány získáváním společensky nezbytných znalostí, a toho může přes výše uvedené nedostatky, dosáhnout pouze škola.⁴⁹

Jako základní kriminogenní faktory ve školním vzdělávání lze označit toto:

- Špatný studijní prospěch.
- Nepravidelná školní docházka.
- Nedostatečná spolupráce ze strany rodičů se školou.
- Špatné chování studentů k učitelům a učitelů ke studentům.
- Nedostačující pedagogická činnost školy.⁵⁰

4.2.3 Vliv společnosti a vrstevníků

V průběhu dospívání každé dítě hledá své vlastní já. Za důležitý bod tohoto hledání se dá považovat vrstevnická skupina. Každý jedinec chce někam patřit a chce se s chováním party ztotožnit. Skupina má pro něj velký význam a upřednostňuje ji před dalšími skupinami a rodinou. Jedná se jak o formální skupiny například ve škole nebo v zájmových kroužcích či neformální skupiny například v místě bydliště.⁵¹

Kriminologie zvyrazňuje to, že kriminalita dětí a mládeže je téměř vždy páchaná ve skupinkách. Ve většině případech se jedná o spolužáky ze škol nebo zařízení pro

⁴⁸ STRAUS, J. *Kriminalistická metodika*. 2. rozš. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 2008. s. 253.

⁴⁹ BRUNA E., BRUNOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. Třetí aktualizované a doplněné vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní. 2020. EDUCOpres. S. 38.

⁵⁰ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. rozšířené vydání, MV ČR, Praha 1998. s. 10.

⁵¹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

rizikovou mládež. Je však třeba zdůraznit, že ne všechny děti se rozcházejí se svými rodiči a dávají předost vrstevníkům. Pokud je rodina normálně fungující, existuje pevný vztah mezi rodičem a dítětem. Vrstevníci mohou být oporou v období dospívání především v situacích, kterým jejich rodiče nerozumí, ale i tak je rodina velmi důležitá, pokud rodina jinak dítě podporuje a stanovuje limity dovoleného chování.⁵²

Děti, které nemají stabilní oporu ve své rodině, jsou tímto velmi poznamenány. Tento jedinec se bude snažit, aby byl partou přijat daleko více než dítě, z plně funkční rodiny. Děti z těchto nefunkčních rodin jsou snadno ovlivnitelné, a pokud jde o partu, kde protiprávní činy jsou u nich na denní pořádku, budou velmi brzo zneužiti vůdcem party, nebo celou skupinou k zapojení se do páchaní trestné činnosti také. Dítě, které se chce za každou cenu přidat do party, tomuto chování téměř vždy podlehne. Vznik těchto partiček je dán prostředím, ve kterém jedinci vyrůstají a většinou si utvářejí partičky už ve školách, kam chodí. O něco méně vznikají v bydlíštích, odkud pocházejí. A přesně to vede ke ztrátě sociální kontroly nad skupinou. Členové takých part přestanou navštěvovat školská zařízení a jednají pouze podle svého hodnotového žebříčku. Většinu svého volného času tráví potulováním v hernách, klubech atd. Když nemají dostatek peněz na to, aby žili tímto způsobem života, začnou páchat trestnou činnost. Ta spočívá nejprve v tom, že začnou nějakými drobnými krádežemi, poté se může stát, že dojde i k organizovaným krádežím, například vloupáním do některých z objektů. Také si mohou začít shánět finanční prostředky na svůj způsob života prostřednictvím loupeží. To znamená, že užijí násilí proti jinému člověku. Dalším možným důvodem, proč páchají mladí pachatelé ve skupině protiprávní činy, může být nuda. Tyto děti se většinou neúčastní žádných mimoškolních aktivit, nemají žádné koníčky a nesportují. Děti v těchto partách se jen nudí a vymýšlí, jak se nějakým způsobem zabavit. Něco poničit, rozbít, ukradnout apod. je pro děti ta "zábava". Nemají žádné morální hodnoty a ani nemají žádný respekt vůči dospělému. Proto odsouzení takového chování je spíše dětmi zesměšněno a opovrhováno. V horším případě se to může vyostřit nadávkami nebo krajně i fyzickým útokem.⁵³

⁵² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

⁵³ VESELÁ, Z. *Mravní nemoci mládeže a jejich prevence*. Brno: Konvoj, 1998. s. 204.

4.2.4 Vliv médií

Vliv médií na děti a mládež je dnes nezpochybnitelný.⁵⁴ Média zahrnují všechny sdělovací prostředky, jako je televize, rádio, noviny nebo internet. Největším fenoménem současnosti je právě zmíněný internet. Je to nejoblíbenější virtuální prostředí, ve kterém děti nejraději tráví svůj volný čas. V dnešním světě mají média velký vliv na myšlení, jednání, ale i emoce lidí. Prostřednictvím médií se k veřejnosti dostávají veškeré veřejné informace, ale také prostřednictvím internetu lze s informacemi manipulovat, realitu různě zjednodušovat, preferovat různé názory a postoje.⁵⁵

Děti jsou vystaveny médiím již v raném věku. Nedokážou rozeznat, co je skutečné, od toho, co je vymyšleno médii, a tak internet nebo televize slouží často jako model k napodobování. Když se dítě dívá na televizi nebo na různé zprávy o násilí a řešení situací agresí, dítě si myslí, že agrese není špatné řešení a když se dostane do situací, kdy se to dá použít, tak toho využije. Například ve filmech je agrese považována za zcela normální a nevyhnutelnou součást. Děti by se na takhle žánrově zaměřené filmy koukat neměly, ale to už je na uvážení rodičů. V dnešní době však stačí mít jen puštěnou televizi a tato témata jsou nedílnou součástí denního zpravodajství.⁵⁶

Nejen, že televize zvyšuje agresivitu u jedinců, ale také oslabuje citlivost na násilí. Dítě, které vyrůstá v sociálně slabé rodině, není dostatečně vychované a je zaměřen pouze na základní potřeby si vyšší potřeby a zájmy osvojí velmi obtížně. Velkou odpovědnost vůči nejmladší generaci mají proto kromě rodičů a učitelů také televize.⁵⁷

Z výše uvedených informací je patrné, že velkou zodpovědnost za děti nesou nejen rodiče a učitelé, ale také i televizní vysílání a lidé, kteří účinkují na internetu. V dnešní době si v podstatě může dát na internet každý, co chce, a proto jsou tyto negativní vlivy těžko kontrolovatelné.⁵⁸ Trávení času u počítače, televizních obrazovek nebo na mobilním telefonu, snižuje koncentraci každého z nás, nejen u dětí.

⁵⁴ FÁZÍK, P., *Násilie v mediách*. In: Sociálna prevencia. Bratislava: NBT, 2009. s. 17.

⁵⁵ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. s. 332.

⁵⁶ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s.94.

⁵⁷ SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vydání Praha: Petrklíč, 2000. str. 165

⁵⁸ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

5 Fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let

Fenomenologie kriminality popisuje kriminalitu, strukturu a její vývoj na základě poznatků z výzkumu.⁵⁹

5.1 Hlavní rysy kriminality dětí mladších 15 let

Jedním z hlavních vlastností a projevů kriminality dětí a mládeže je nedostatečné plánování přípravy protiprávního jednání. Činy příliš nepromyšlí a chybí jim organizační struktura.⁶⁰ Začíná to především výběrem náhodných časů a míst, používáním často nevhodných nástrojů a nedostatečným začištěním vlastních stop. Jedním z dalších znaků je dychtivost po dobrodružství nebo soupeřivost. Mladí pachatelé si tímto způsobem snaží dokázat, jak jsou silní a jakými dovednostmi disponují. Obvykle se svými činy chlubí mezi vrstevníky a na veřejnosti, a to často vede k jejich vystopování.⁶¹

Kriminalita dětí a mladistvých je také často provázena nepřiměřeností jejich jednání. Chybí jim životní zkušenosti a jejich chování je obvykle bojem proti světu dospělých. Mezi další charakteristiky patří neschopnost odložit naplnění vlastních potřeb nebo se některých potřeb vzdát.⁶²

Delikventi jsou také typičtí tím, že jen málokdy jsou schopni převzít odpovědnost za své činy a chování, a mají potřebu zasahovat do práv jiných osob. Je velmi těžké je k něčemu nutit, protože málokdy mění své názory a postoje a kteroukoli pomoc jsou schopni přijmout jen, když je to pro ně nějakým způsobem výhodné.⁶³

⁵⁹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336.

⁶⁰ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. Praha: ASPI, 2004. s. 450.

⁶¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. Praha: ASPI, 2004. s. 450.

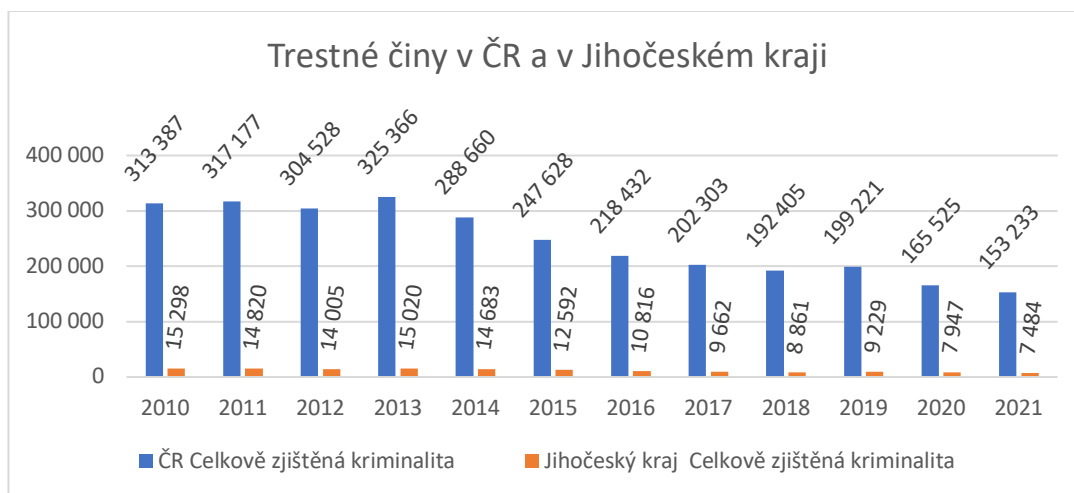
⁶² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. Praha: ASPI, 2004. s. 450.

⁶³ JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Tiskárny MV, 1., 2004. s. 478.

5.2 Vývoj kriminality v České republice a v Jihočeském kraji

Graf č.1 podíl trestných činů na celkové kriminalitě v ČR a v Jihočeském kraji mezi roky 2010–2021

Graf 1 Trestné činy

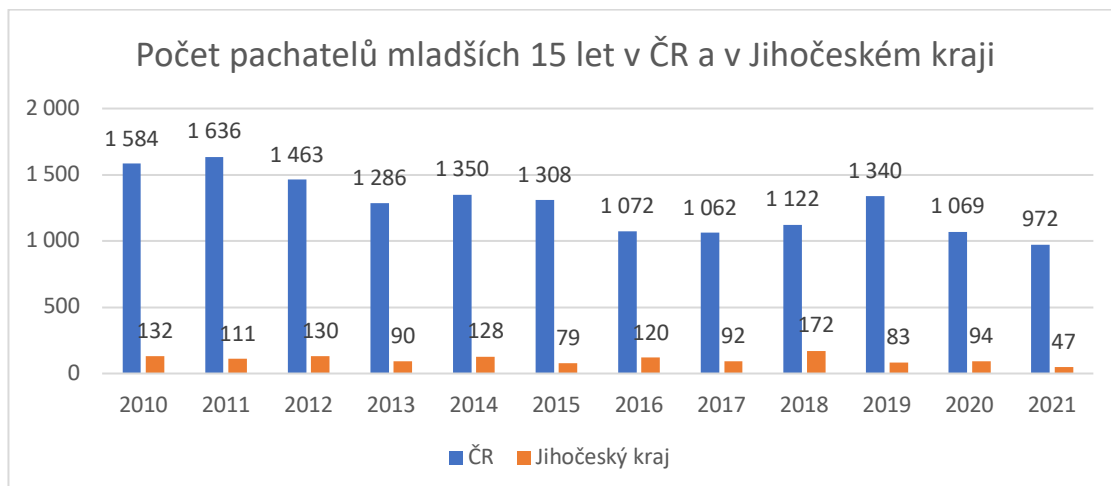

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Z grafu č.1 je zřejmé, že celkový podíl zjištěné kriminality v ČR a v Jihočeském kraji, která zahrnuje veškeré druhy trestné činnosti, v letech 2010–2021 klesá. Od roku 2010 se celková kriminalita v ČR snížila téměř o 121 000 trestných činů. V Jihočeském kraji se celková kriminalita snížila zhruba o 7 500 trestných činů.

Graf č. 2 podíl provinění a činů jinak trestných na celkové kriminalitě v ČR a v Jihočeském kraji mezi roky 2010–2021.

Graf 2 Počet pachatelů

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Z faktů uvedených v grafu č. 2 jde vidět, že celková kriminalita dětí v ČR v letech 2010–2018 měla poměrně klesající trend. Děti páchají trestnou činností čím dál méně častěji. Od roku 2010 do roku 2021 kriminalita u dětí v ČR klesla téměř o 620 činů jinak trestných, v Jihočeském kraji se snížila zhruba o 100.

Nejvíce činů jinak trestných se v ČR spáchalo v roce 2011, naopak nejméně v roce 2021. Zatímco v Jihočeském kraji na tom byl nejhůře rok 2018 a nejméně se činů jinak trestných dopouštěly v roce 2021.

Průměrná hodnota celkové kriminality v ČR se mezi obdobími 2010–2021 pohybovala u čísla 243 966. Průměrná hodnota celkové kriminality v Jihočeském kraji v tomto období činila 11 701 trestných činů. Průměrná hodnota u činů jinak trestných spáchaných dětmi do 15 let věku v tomto období je 1 272 a průměrný počet v Jihočeském kraji činí 107.

Tabulka 1 podíl pachatelů mladších 15 let v ČR a v JčK

Tabulka č.1: Podíl pachatelů mladších 15 let ke všem pachatelům v ČR a v JčK v roce 2021							
Vybrané druhy kriminality	ČR			JčK			Rozdíl v podílech (ČR minus JčK)
	Počet všech	Počet do 15 let	Podíl v %	Počet všech	Počet do 15 let	Podíl v %	
Násilná	11958	196	1,68	711	9	1,27	+0,41
Mravnostní	3049	169	5,54	190	18	9,47	-3,93
Majetková	77562	280	0,36	2821	11	0,39	-0,03
Krádeže vloupáním	30748	53	0,17	931	2	0,21	-0,04
Krádeže prosté	26589	146	0,54	1044	5	0,48	+0,06
Hospodářská	12510	28	0,22	870	1	0,11	+0,11

Celková	153233	972	1,34	7484	47	0,62	+0,72
---------	--------	-----	------	------	----	------	-------

Z tabulky č. 1 můžeme vidět podíl pachatelů mladších 15 ke všem pachatelům v ČR a v Jihočeském kraji za rok 2021.

Největší podíl na kriminalitě v České republice, a i v Jihočeském kraji, můžeme pozorovat u majetkové kriminality. Naštěstí má tato trestná činnost dlouhodobý klesající trend. V jihočeském kraji spáchalo celkem 2 821 osob tento trestný čin, z toho bylo 11 osob mladších 15 let, což je 0,39 % z celkového počtu pachatelů. V celé republice to bylo 77 562 osob, z toho 280 dětí mladších 15 let, což je 0,36 % z celkového počtu pachatelů na této trestné činnosti. Jihočeský kraj ve srovnání s ČR má pouze o 0,03 % vyšší podíl majetkové kriminality dětí mladších 15 let.

Za druhý největší podíl na kriminalitě můžeme pozorovat u krádeže vloupáním. V České republice spáchalo celkem 30 748 osob tuto trestnou činnost z toho bylo 53 dětí mladších 15 let, což je 0,17 z celkového počtu pachatelů. V Jihočeském kraji to bylo 931 osob, z toho 2 děti, což je 0,21 % z celkového počtu pachatelů. I tady je Jihočeský kraj ve srovnání s Českou republikou na tom podobně. Jen o 0,04 % hůře.

Nejvíce je vidět rozdíl ve srovnání České republiky a Jihočeského kraje v mravnostní kriminalitě. V Jihočeském kraji spáchalo celkem 190 osob tento trestný čin, z toho bylo 18 osob mladších 15 let, což je 9,47 % z celkového počtu pachatelů. V celé republice to bylo 3 049 osob, z toho 169 dětí mladších 15 let, což je 5,54 % z celkového počtu pachatelů na této trestné činnosti. V Jihočeském kraji je rozdíl v podílech vyšší o 3,93 % oproti České republice.

Celkový počet kriminality za rok 2021 v České republice činí 153 233, z toho 972 dětí mladších 15 let, což je 1,34 % z celkového počtu pachatelů. V Jihočeském kraji je celkový počet pachatelů 7 484 a z toho 47 případů spácháno dětmi. Což je procentuálně 0,62 %. V tomto případě je na tom Jihočeský kraj o 0,72 % lépe.

Naopak u násilné kriminality, krádeží prostých a u hospodářské kriminality je na tom Jihočeský kraj oproti České republice o něco lépe.

6 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jak je veřejnost obeznána s problematikou kriminality dětí mladších 15 let, dále jaké jsou dle veřejnosti příčiny kriminality dětí mladších 15 let a jaká jsou vhodná opatření, která by veřejnost navrhovala, aby došlo alespoň k částečné eliminaci kriminality dětí mladších 15 let.

6.1 Výzkumné otázky

1. Jak je veřejnost obeznána s kriminalitou dětí mladších 15 let?
2. Jaké jsou dle veřejnosti příčiny kriminality dětí mladších 15 let?
3. Jaká jsou dle veřejnosti vhodná opatření, která by směřovala ke snížení kriminality dětí mladších 15 let?

6.2 Hypotézy

1. Předpokládám, že nadpoloviční většina respondentů se domnívá, že jejich informovanost v oblasti kriminality dětí mladších 15 let je dostatečná.
2. Předpokládám, že většina respondentů bude za příčinu kriminality dětí mladších 15 let považovat vliv vrstevnické party.
3. Předpokládám, že většina respondentů by řešila kriminalitu u dětí mladších 15 zvýšenou prevencí.

6.3 Metodika

V rámci praktické části byla využita metoda dotazníkového šetření. Pro vyhodnocení dotazníku byly využity grafy, které zobrazují procentuální vyjádření všech respondentů u jednotlivých otázek.

6.3.1 Metoda sběru dat

Jednalo se o kvantitativní výzkum, přičemž respondenti byli z řad široké veřejnosti. V této metodě bylo umožněno stanovení hypotéz. Hypotézy byly následně vyhodnoceny s pomocí standardizovaných metod. Získaná data byla tříděna a zpracována tak, aby výsledky byly validní. Výsledky výzkumu jsou v závěru vyhodnoceny ve vztahu ke stanoveným hypotézám.

6.3.2 Technika sběru dat

Dotazník byl vybrán, z důvodu možnosti kontaktovat vyšší počet respondentů, a to v rámci České republiky. Z důvodu pandemického opatření byla využita online forma k získání dat. Na dotazník odpovědělo 134 respondentů, z toho bylo 55 žen a 45 mužů. Zbylých 34 dotazníků bylo vyřazeno. Nejčastější věková kategorie respondentů byla v rozmezí věku 15-25 let. Bylo možné zhodnotit 100 dotazníků. Otázky v dotazníku byly uzavřené. Dotazník byl rozdělen na tři části. V první části dotazníku byla zjišťována informovanost veřejnosti v oblasti kriminality dětí mladších 15 let. Druhá část se zabývá opatřeními v oblasti kriminality u těchto jedinců. Třetí část dotazníkového šetření byla zaměřena na prevenci. Dotazník je zobrazen v příloze v samotném závěru této práce.

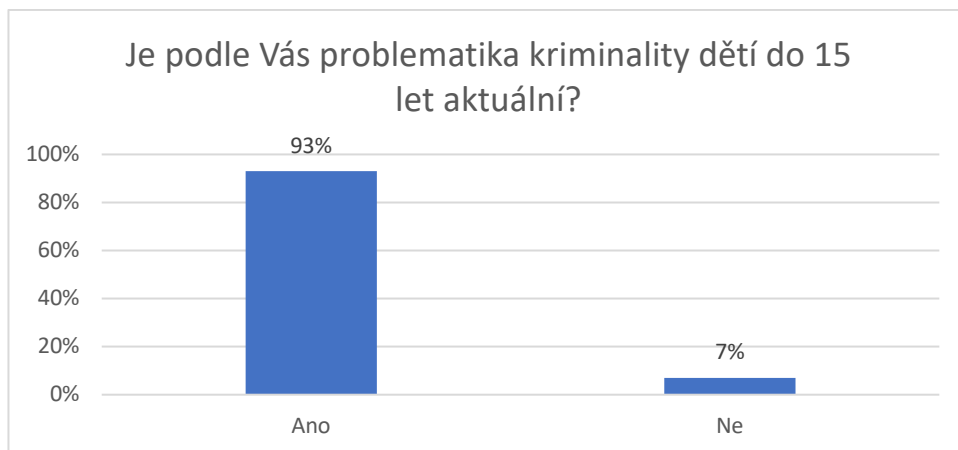
6.3.3 Výzkumný soubor

Výběr respondentů nebyl nijak specifický, tedy náhodný. Jednalo se o respondenty z řady široké veřejnosti. Celkem 100 dotazovaných se zúčastnilo výzkumu, který probíhal v celé České republice. Sběr dat byl prováděn anonymně a s poučením, že výzkumná data budou použity pouze pro účely této bakalářské práce.

6.4 Výsledky

Otázka č. 1 **Je podle Vás problematika kriminality dětí do 15 let aktuální?**

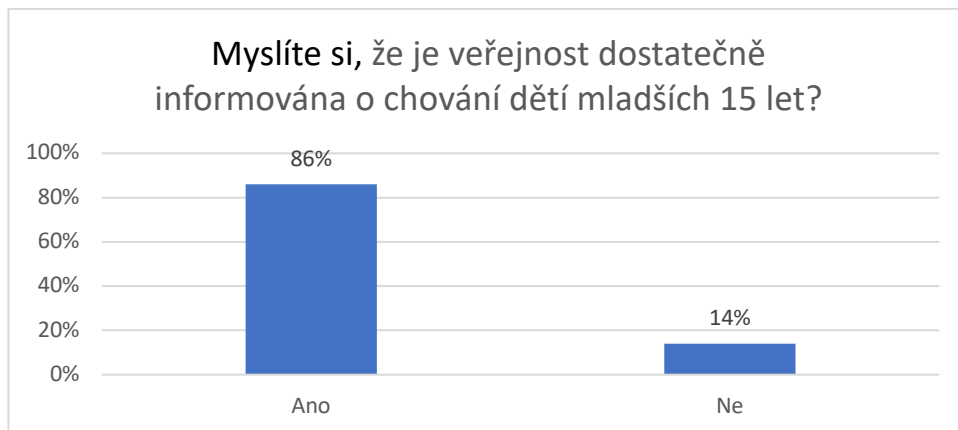
Graf 3 kriminalita dětí

Otázka č. 1 se zabývala aktuálností problematiky kriminality dětí do 15 let. Ze 100 % dotazovaných se 93 % vyjadřovalo tak, že je tato problematika aktuální. Snad jen pouze 7 % aktuálnost této problematiky nepocituje.

Otázka č. 2 **Myslíte si, že je veřejnost dostatečně informována o chování dětí mladších 15 let?**

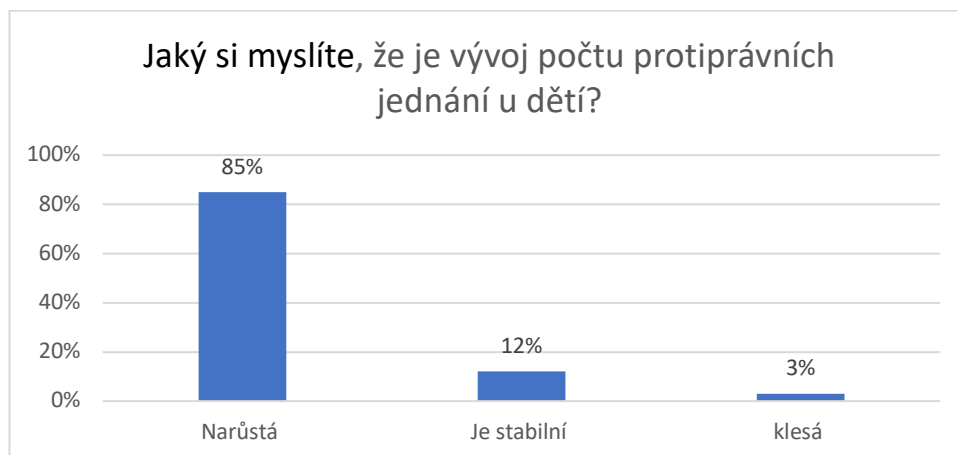
Graf 4 informovanost veřejnosti

Otázka č. 2 byla zaměřena na dostatečné informovanosti veřejnosti v této problematice. Celkem 86 % respondentů se domnívá, že je veřejnost dostatečně informovaná o chování dětí mladších 15 let. Zbýlých 14 % informovanost veřejnosti neshledává dostatečnou.

Otázka č. 3 Jaký si myslíte, že je vývoj počtu protiprávních jednání u dětí?

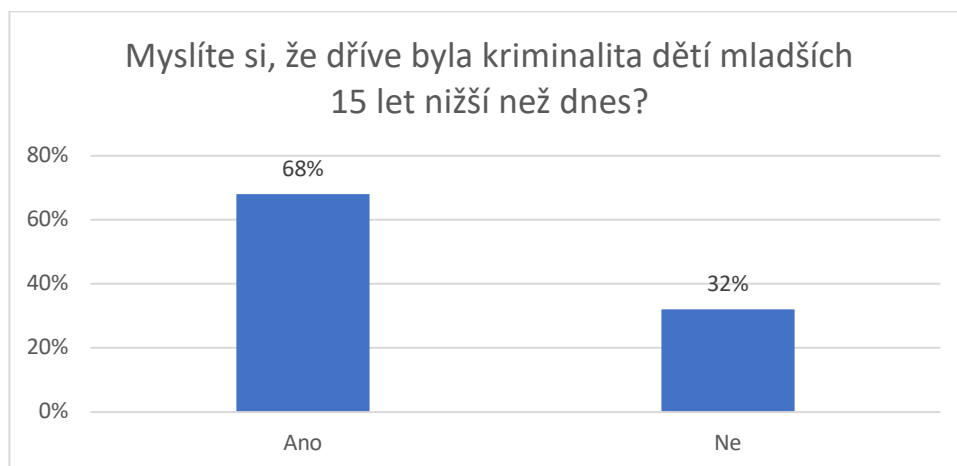
Graf 5 protiprávní jednání

V Otázce č. 3 bylo důležité zhodnotit jaký je vývoj počtu protiprávních jednání u dětí. Celkem 86 % respondentů se domnívá, že protiprávní jednání u dětí narůstá. Jako stabilní vývoj označilo 12 % respondentů. Pouze 3 % se domnívá, že vývoj klesá.

Otázka č. 4 Myslíte si, že dříve byla kriminalita dětí mladších 15 let nižší než dnes?

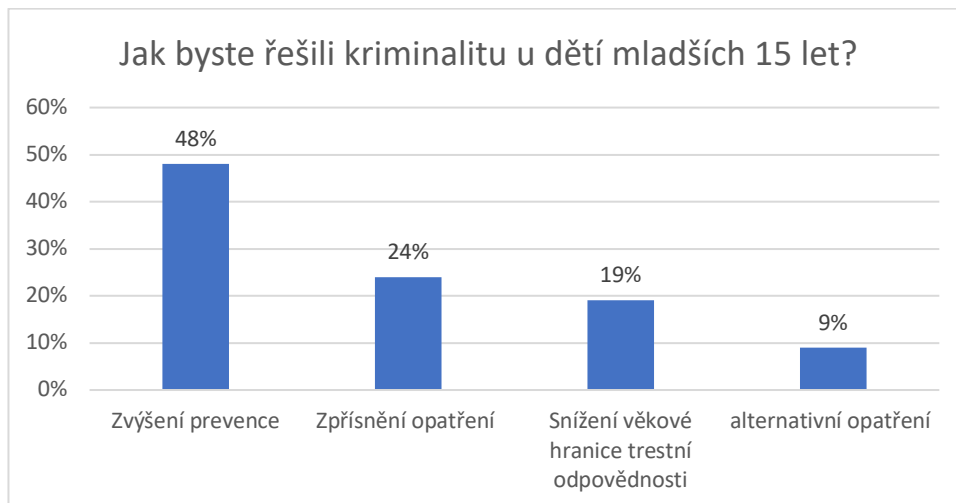
Graf 6 kriminalita dříve a dnes

O tom, zda je kriminalita dětí mladších 15 let vyšší dnes než v minulosti, pojednávala otázka č. 4. V té se 68 % z dotazovaných domnívá, že je dnes kriminalita nižší. 32 % se domnívá, že je vyšší.

Otázka č. 5 Jak byste řešili kriminalitu u dětí mladších 15 let?

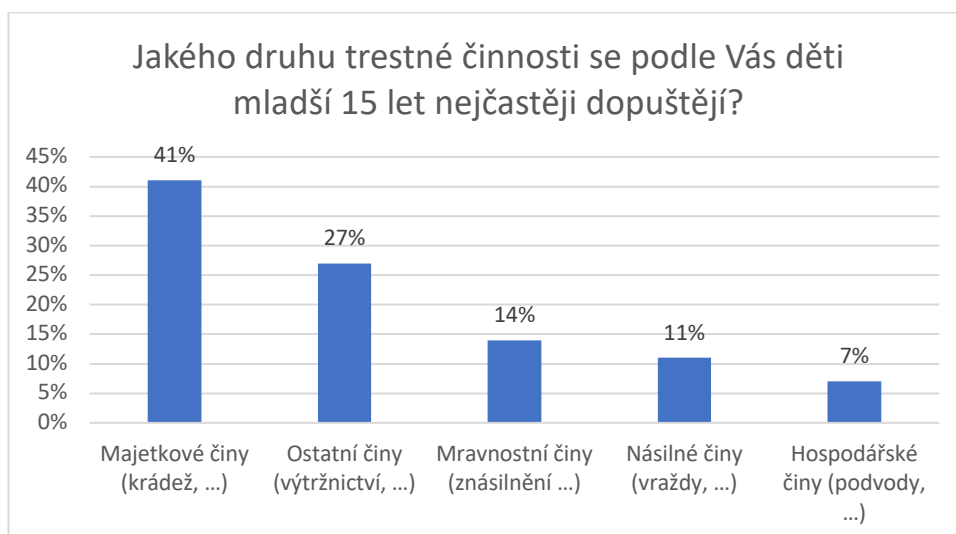
Graf 7 řešení kriminality

U otázky č. 5 se zjišťovalo řešení kriminality, jednotlivé způsoby, jak v této oblasti působit u dětí mladších 15 let. Zvýšení prevence je jedna z možností, jak působit na děti. Celkem takto odpovědělo 48 % respondentů. Další možností, která byla v dotazníku zmíněná – zpřísnění opatření. S 24 % se tak dostala na druhé místo z celkového hodnocení této otázky. Řešení kriminality u dětí by z 19 % mohlo probíhat tak, že by se snížila věková hranice trestní odpovědnosti. Alternativní opatření by použilo 9 % respondentů.

Otázka č. 6 Jakého druhu trestné činnosti se podle Vás děti mladší 15 let nejčastěji dopouštějí?

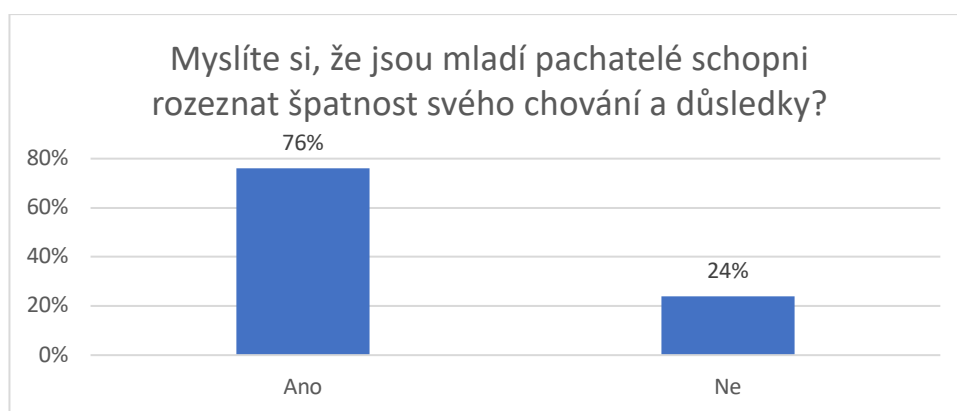
Graf 8 trestné činnosti

Otázka č. 6 se zabývala druhy trestné činnosti. Největším zastoupením byly majetkové činy, kam spadají například krádeže. Takto zodpovědělo 41 % z dotazovaných. Ostatní činy, jako je výtržnictví zaznamenalo celkem 27 % respondentů. Dalšími možnostmi byly mravnostní činy, násilné činy nebo hospodářské činy. Mravnostní a násilné činy dosahovaly podobných výsledků. Nejméně, a to 7 % dotazovaných uvedlo hospodářské činy, kam můžeme zařadit například podvody.

Otázka č. 7 Myslíte si, že jsou mladí pachatelé schopní rozeznat špatnost svého chování a důsledky?

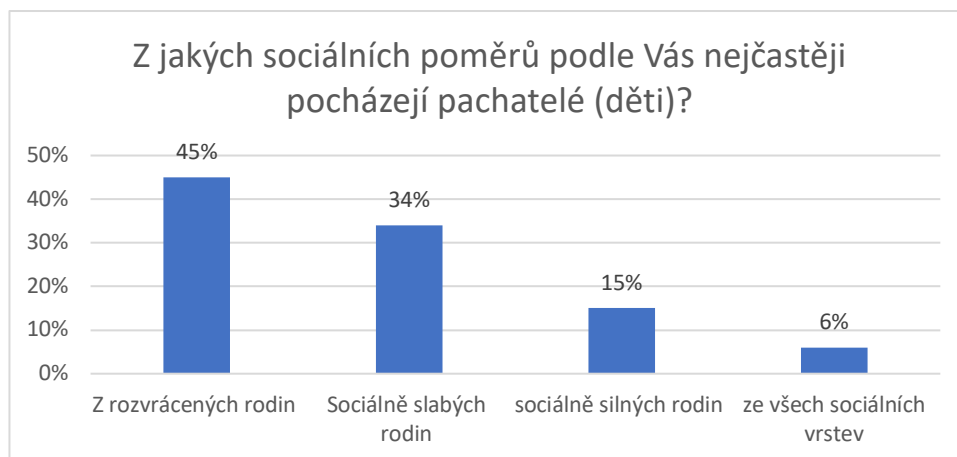
Graf 9 důsledky chování

Otázka č. 7 byla zaměřena na to, jestli jsou schopni děti mladší 15 let rozeznat špatnost svého chování a důsledky. Celkem 76 % dotazovaných uvedlo, že mladí pachatelé jsou schopni rozeznat důsledky svého špatného jednání. Zbýlých 24 % se domnívá, že si děti nejsou vědomi svého špatného chování.

Otázka č. 8 Z jakých sociálních poměrů podle vás nejčastěji pocházejí pachatelé (děti)?

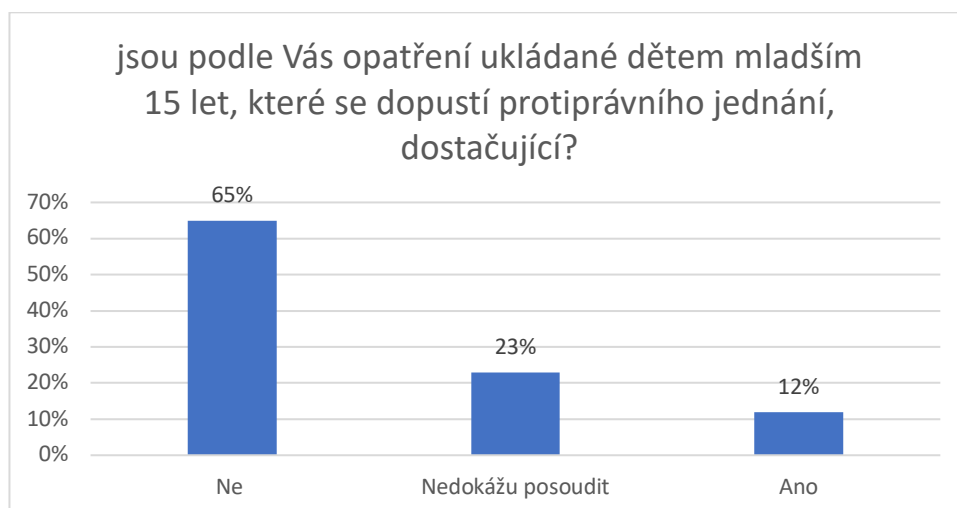
Graf 10 sociální poměry pachatelů

V otázce č. 8 bylo důležité vyhodnotit z jakých sociálních poměrů nejčastěji pocházejí mladí pachatelé. Nevhodnost chování dětí do 15 let vychází z rozvrácených rodin, konkrétně tak uvedlo 45 % dotazovaných. Druhým nejčastěji zmiňovaným bylo, že mladí pachatelé pocházejí ze sociálně slabých rodin. Takto odpovědělo 34 % respondentů. Dle veřejného mínění pochází mladí pachatelé ze sociálně silných rodin, konkrétně takto zodpovědělo 15 %. Poslední místo v otázce zahrnovalo všechny sociální vrstvy (6 %).

Otázka č. 9 Jsou podle vás opatření ukládané dětem mladším 15 let, které se dopustí protiprávního jednání, dostačující?

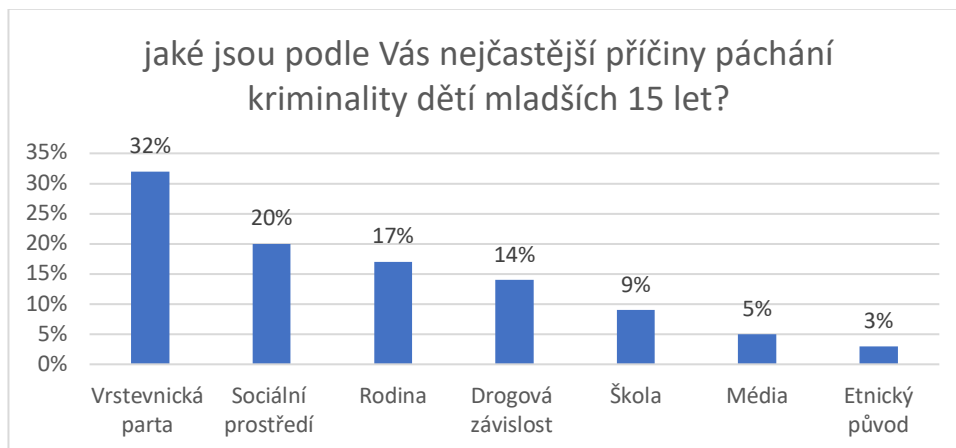
Graf 11 opatření ukládána dětem

O tom, zda jsou opatření ukládána dětem dostačující, pojednává otázka č. 9. V případě 65 % dotazovaných opatření nejsou dostatečná. Tuto otázku nedokázalo posoudit 23 %. Pro 12 % jsou opatření adekvátní.

Otázka č. 10 Jaké jsou podle Vás nejčastější příčiny páchaní kriminality dětí mladších 15 let?

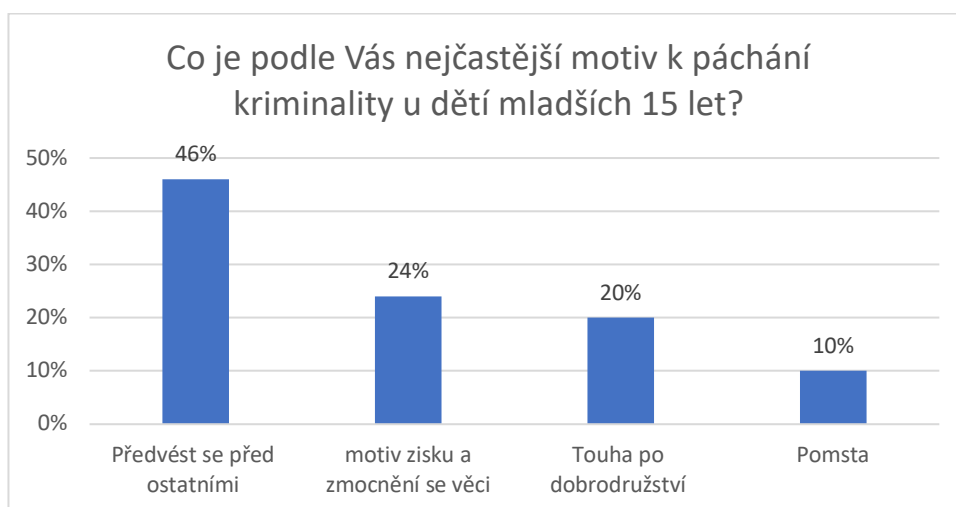
Graf 12 příčiny páchaní kriminality

Nejčastější příčiny páchaní kriminality u dětí, bylo dle vlastního výzkumu z důvodu vrstevnícké party a to ze 32 %. Dalším zastoupením bylo sociální prostředí. Takto odpovědělo 20 % respondentů. Rodinné prostředí obsáhlo u 17 % dotazovaných. V této otázce byla mimo jiné zmíněná i drogová závislost a její vliv na páchaní kriminality. Drogová závislost má vliv na páchaní kriminality u 14 %. Poslední z tří zmíněných odpovědí zahrnovala škola 9 %, média 5 % a etnický původ 3 %.

Otázka č. 11 Co je podle Vás nejčastější motiv k páchaní kriminality u dětí mladších 15 let?

Graf 13 motiv k páchaní kriminality

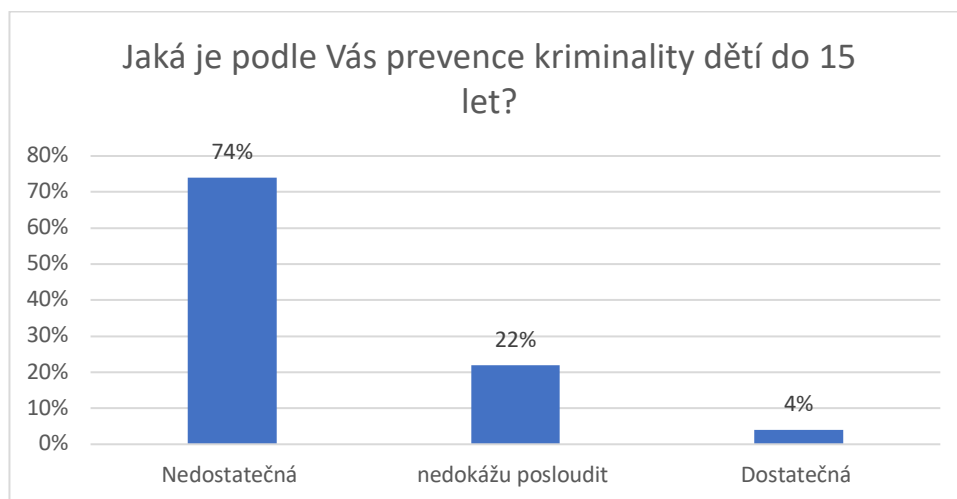

Jedenáctá otázka pojednává o motivu k páchaní trestné činnosti u dětí mladších 15 let. Předvést se před ostatními byla nejčastější odpovědí. Odpovědělo na ní takto 46 %.

Dalším častým aspektem byl motiv zisku a zmocnění se věci (24 %). V jedenácté otázce bylo také možné zodpovědět, že páchaní protiprávního jednání je z důvodu touhy po dobrodružství. Touhu po dobrodružství by zaznamenalo 20 % respondentů. Jako důvod páchaní trestné činnosti u dětí mladších 15 let uvedlo 10 %.

Otázka č. 12 Jaká je podle Vás prevence kriminality dětí do 15 let?

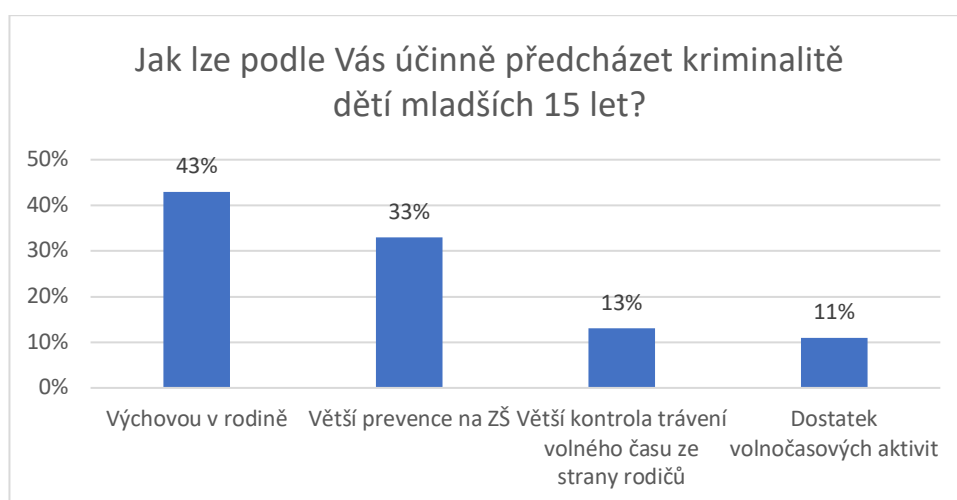
Graf 14 prevence kriminality

U otázky č. 12 byla zjišťována prevence kriminality dětí z pohledu její dostatečnosti v ČR. Jako nedostatečnou ji zhodnotilo 74 % dotazovaných a 4 % jako dostatečnou. Zbýlých 22 % nedokázalo zhodnotit.

Otázka č. 13 Jak lze podle vás účinně předcházet kriminalitě dětí mladších 15 let?

Graf 15 předcházení kriminalitě

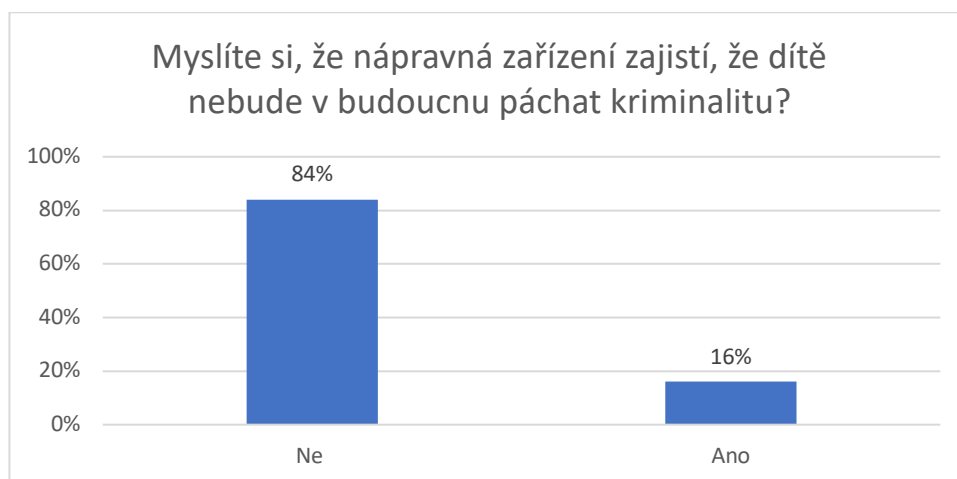

Účinně předcházet kriminalitě lze několika způsoby. Jedním z nich je výchova v rodině, tak uvedlo 43 %. Větší prevenci na základní škole by doporučovalo 33 %

respondentů. Kontrolovat volný čas u svého dítěte by uvedlo 13 %. Na posledním místě bylo uvedeno jako možnost prevence dostatek volnočasových aktivit (11 %).

Otázka č. 14 Myslíte si, že nápravná zařízení zajistí, že dítě nebude v budoucnu páchat kriminalitu?

Graf 16 nápravná zařízení

Otázka č. 14 pojednává o tom, zda nápravná zařízení zajistí, že děti nebudou v budoucnu páchat trestnou činnost. Negativně odpovědělo v této otázce 84 % respondentů a pouhých 16 % odpovědělo kladně.

7 Diskuze

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou příčiny kriminality dětí mladších 15 let v ČR a v jihočeském kraji, jaká je fenomenologie této kriminality a navržení vhodných opatření k její alespoň částečné eliminaci. Podle výsledků dotazníkového šetření bylo možné vyhodnotit výzkumné otázky a dále pak hypotézy a na základě je potvrdit nebo vyvrátit.

Výzkumná otázka č. 1: *Jak je veřejnost obeznámena s kriminalitou dětí mladších 15 let?*

Jak je veřejnost obeznámena s problematikou kriminality dětí do 15 let pojednávaly otázky č. 1, 2, 3, 4 a 7 z dotazníkového šetření. Lze předpokládat, že by toto téma mohlo být k řešení při různých intervencích v rámci edukace na základních školách, dále pak v nízkoprahových sociálních zařízeních. O aktuálnosti toho tématu pak svědčí výpověď většiny respondentů na otázku č. 1. Tito respondenti pocítují, že problematika kriminality dětí do 15 let věku je aktuální.

Dalším mylným předpokladem respondentů je povědomí o kriminalitě dříve a dnes. Neboť se domnívají, že byla kriminalita nižší, což tato práce vyvrací.

Výzkumná otázka č. 2: *Jaké jsou dle veřejnosti příčiny kriminality dětí mladších 15 let?*

Příčinou vycházející z dotazníku je vrstevnická parta, v čemž se veřejnost nemýlí. Vliv vrstevnické party zaznamenalo 32 % respondentů a mělo tak největší podíl z odpovědí. Příčiny kriminality vychází i z otázky č. 7, ve které je zmíněno, zda jsou mladí pachatelé schopni rozeznat špatnost svého chování a jeho důsledky. O rozeznání těchto aspektů nepochybuje 76 % dotazovaných.

Příčinou kriminality může být i to, z jakého sociálního prostředí pochází. Ačkoli z dotazníku vyplývá, že dle respondentů pocházejí mladí pachatelé z rozvrácených rodin, není to primární důvod, který bychom brali v potaz. Naopak je zřejmé, že mladí pachatelé pocházejí ze sociálně slabých rodin, není ovšem výjimkou a stává se častěji, že tito delikventi pocházejí ze sociálně silných rodin. Nejčastějšími příčinami, které byly dotazovanými zaznamenány byly vlivy rodiny, drogové závislosti, škola a média.

Poslední příčinou kriminalitou je dle veřejnosti snaha předvést se před ostatními. Takto odpovědělo až 46 % dotazovaných.

Výzkumná otázka č. 3: *Jaká jsou dle veřejnosti vhodná opatření, která by směřovala ke snížení kriminality dětí mladších 15 let?*

Vhodná opatření by mohla být na základě zvýšení prevence u dětí. V dotazníku to byla nejčastější odpověď. Ovšem v otázce č 12., ve které je zmíněná prevence dětí, je z hlediska názoru většiny prevence popsána jako nedostatečná. Vhodná opatření, která by mohla vést k nápravě těchto dětí, nebo následně k prevenci, je v dotazníku zmíněná výchova v rodině a její vliv na jedince. Výchova v rodině je aspekt, který zaznamenalo celkem 43 % dotazovaných.

Jiná věc je ovšem opatření, která jsou ukládána dětem v případě protiprávního jednání. U 65 % respondentů nejsou dostatečná.

Nápravná zařízení z pohledu respondentů nejsou z pohledu respondentů vhodnou intervencí pro děti páchající trestnou činností.

Hypotéza č. 1: *Předpokládám, že nadpoloviční většina respondentů se domnívá, že informovanost v oblasti kriminality dětí mladších 15 let je dostatečná.*

Z veřejného mínění vyplývá, že o této problematice je z jejich pohledu veřejnost dostatečně informovaná. Vyplývá tak z výzkumu, kdy v dotazníku odpovědělo 86 % dotazovaných, ale například otázka č. 3, která se ptala na názor dotazovaných v oblasti nárůstu protiprávního jednání u dítěte, kdy většina zodpověděla, že protiprávní jednání narůstá se můžeme setkat s nevědomostí ze strany respondentů. To dokazuje graf č. 2, ve kterém je jasně zobrazeno, že protiprávní jednání klesá jak v celé České republice, tak i v Jihočeském kraji.

Tuto hypotézu lze potvrdit.

Hypotéza č. 2: *Předpokládám, že většina respondentů bude za příčinu kriminality dětí mladších 15 let považovat vliv vrstevnické party.*

Příčiny kriminality dětí mladších 15 let v České republice je možné zařadit do níže sepsaných kategorií.

- Vrstevnická parta

- Sociální prostředí
- Rodina
- Drogová závislost
- Škola
- Média
- Etnický původ

Již v teoretické části byl vliv vrstevníků na sociální vývoj dítěte klíčový. Důvodem konání trestné činnosti mohou být skupiny a snaha do některé z nich zapadnout. Páchání trestné činnosti je časté právě ve skupinách. Tuto skutečnost si plně uvědomují i respondenti, kteří z velké části odpovídali tímto způsobem.

Osobní názor respondentů se liší tím, že si nejsou vědomi problematiky ve všech bodech, neboť se domnívají, že kriminalita stoupá a její vliv na děti mladší 15 let je výraznější než v minulosti.

Jako hlavní příčinu páchání trestné činnosti vnímá široká veřejnost v rámci České republiky a jihočeského kraje vliv vrstevnické skupiny. Přestože příčin je více, například vliv rodiny, drogy, média atd., je vliv vrstevnické party ten nejzásadnější.

Hypotézu lze na základě dotazníku potvrdit, neboť tak většina respondentů odpověděla.

Hypotéza č. 3: *Předpokládám, že většina respondentů by řešila kriminalitu u dětí mladších 15 zvýšenou prevencí.*

Děti by si měly uvědomovat důsledky svého chování. V otázce č. 2, kde se respondenti zmiňují, že jsou děti dostatečně informovaný, tak se i přesto setkáváme s tím, že se děti neuvědomují důsledky svého chování. O tom vypovídá i reálná možnost zvýšit prevenci ať už v oblasti vzdělávání dětí, tak i v domácím prostředí.

Na základě těchto výsledků lze hypotézu č. 3 potvrdit.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá kriminalitou dětí do 15 let v ČR a v Jihočeském kraji. Kriminalita dětí je velmi široká oblast, která zahrnuje mnoho vědních oborů. Tato problematika je v dnešní době velmi diskutované téma, a z tohoto důvodu jsem si ho vybrala, abych více pochopila příčiny páchaní trestné činnosti, její důsledky a informovanost u širší veřejnosti.

Čím více si společnost bude uvědomovat tuto problematiku, tím je větší šance tomuto jevu předcházet nebo zabránit. Společnost by se měla neustále věnovat dětem a zajistit řádnou výchovu této nastupující mladé generaci a zaručit její všestranný fyzický a duševní rozvoj. Společnost by měla také tvořit určitý právní předpoklad, zajistit komplexní rozvoj mladých lidí a také by měla pomoci při opětovného začlenění mladých jedinců zpět do společnosti. Je však samozřejmé, že výchova dětí a mladistvých by se neměla opírat pouze o státní instituce, ale také především o rodinu a prostředí, ve kterém se mladí lidé vyvíjejí a vyrůstají.

Vliv médií na společnost ukazuje, že kriminalita dětí narůstá v důsledku moderní doby, kdy život dětí a mladistvých ovlivňuje mnoho faktorů, které na děti působí velmi negativně. Policejní statistiky říkají opak. V případě prevence je nutné jednoznačně identifikovat příčinu trestné činnosti. Lze říci, že jeden z největších faktů působících na dítě je jeho rodina, protože zde tráví nejvíce svého času. Je tedy jasné, že velký vliv na formování dětí má rodina. Pokud nefunguje správně, často později dochází k utrpení a zklamání. Takovýto jedinec může mít do budoucna problémy s budováním vztahů a poté pochybovat o svých schopnostech. V rodině, která špatně funguje nemá šanci naučit se nést zodpovědnost za své špatné chování, je sám do sebe uzavřený, a to vše může vést k agresi a nenávisti.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou příčiny kriminality dětí mladších 15 let v ČR a v Jihočeském kraji a jaká je fenomenologie této kriminality. Těchto cílů bylo dosaženo analýzou dostupné literatury, analýzou dat a také formou dotazníkového šetření. Informace, které byly získány, byly následně zpracovány a vyhodnoceny. Teoretická část práce se zabývala vymezením základních pojmů dané

problematiky, jako je například kriminalita, prekriminalita, delikvence, dítě (osoba) mladší 15 let apod. Jako další bod této práce byla zpracována právní úprava, opatření ukládána osobám mladším 15 let a navazující specifika trestního řízení, kde je upřesněno, že osoba mladší 15 let není trestně odpovědná, a tedy nemůže být stíhána ze spáchání trestného činu. Dopustí se činu jinak trestného. Jak je již výše zmíněno, pokud chceme kriminalitě dětí do 15 let věku předcházet, je třeba se zaměřit na příčiny kriminality.

Jako dalším cílem bakalářské práce bylo zjistit, jestli je fenomenologie kriminality dětí do 15 let věku v Jihočeském kraji jiná, než v České republice. Jak je již výše uvedeno, ze statistik Policie Česko republiky je jasně vidět, že kriminalita dětí za posledních 10 let neustále klesá. Poté ze statistik vyplývá, že podíl kriminality dětí do 15 let věku v Jihočeském kraji je o něco vyšší než v Celé České republice.

Dalším cílem práce bylo navrhnout vhodná opatření alespoň k částečné eliminaci kriminality dětí mladších 15 let. Domnívám se, že opatření, která by mohla předcházet a zamezit růstu kriminality, je zvýšení prevence. V rámci preventivních opatření je práce s rodinou. Aby prevence měla smysl a fungovala a na cílovou skupinu fungovala, musí se rodina aktivně účastnit. Poskytnout dítěti podporu a nebrat jeho chování na lehkou váhu. Stejně jako rodiny by měly být do procesu prevence zapojeny i školy a učitelé. Někdy si myslím, že škola v tomto kontextu ustupuje a neplní svou roli. Právě škola by měla být ta, která bude vštěpovat morální zásady a měla by jít ruku v ruce s preventivními opatřeními v případě, že toto v rodině selže.

Kriminalita dětí je jakýsi začarovaný kruh, ze kterého je velmi těžké se dostat. Závěrem prohlašuji, že původních cílů bakalářské práce bylo dle mého dosaženo. Základní pojmy, příčiny vzniku kriminality, fenomenologie byly v práci zmíněny.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BRUNA E., BRUNOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. Třetí aktualizované a doplněné vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní. 2020, EDUCOpres. S.167. ISBN: 978-80-7408-211-5.
2. FÁZÍK, P., *Násilie v mediích*. In: Sociální prevence. Bratislava: NBT, 2009, 459 s. ISBN: 80-239-2994-1.
3. FIRSTOVÁ J., *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 215 s 216. ISBN 978-80-7380-521-0.
4. HRUŠÁKOVÁ, M., ŽATECKÁ, E. *Zákon č218/2003 Sb. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015 s. 300. ISBN 978-80-7478-848-2.
5. CHMELÍK, J.: *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. rozšířené vydání, MV ČR, Praha, 1998. s. 122. ISBN 80-7178-739.
6. JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, s. 258. ISBN: 978-80-247-3679-2.
7. JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha. Tiskárny MV, 1., 2004. s. 478. ISBN: 80-7312-038-0.
8. JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů): Podle právního stavu k 1.9.2004*. Praha: Linde 2004. s. 144. ISBN: 80-7201-493-5.
9. JONÁŠOVÁ, R. *Řízení ve věcech dětí mladších 15 let*. In: Bulletin advokacie. 2009. 52 s. ISSN 1210-6348.
10. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1994. Odborné slovníky (státní pedagogické nakladatelství) s. 106. ISBN: 80-04-26059-4.
11. KOUDELKOVÁ, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: Victoria Publishing. 1995. s. 114. ISBN: 80-7187-022-6.
12. KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., *Sociální patologie*, Hradec Králové, Gaudeamus, 2007, 326 s., ISBN: 978-80-7041-896-3.

13. MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 152. ISBN 978-80-247-2310-5.
14. MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. s. 332. ISBN: 80-7178-226-2
15. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon. 2003. s. 161. ISBN: 80-86429-19-9
16. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál s.r.o., 2011. s. 336. ISBN: 978-80—7367-825-8.
17. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia. 2002. s. 590. ISBN: 80-200-0689-3.
18. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. Praha: ASPI, 2004. s. 450. ISBN: 80-7357-026-2.
19. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. přepracované vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. s. 22. ISBN: 978-80-7357-377-5
20. PROCHÁZKA M., *Sociální pedagogika*. Praha: Garda Publishing. 2012. s. 202.
21. SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vydání Praha: Petrklíč, 2000. s. 291. ISBN 80-7229-042-8.
22. SKOPALOVÁ, J. *Vybrané kapitoly ze sociálních deviací*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, 36 s. *Texty k otevřenému a distančnímu vzdělávání*. str. 12, ISBN 80-244-0146-0.
23. SKOPALOVÁ, J. *Záblesky bezpečí dítěte*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. s. 13-14. ISBN: 978-80-244-2567-2.
24. STRAUS, J. *Kriminalistická metodika*. 2. rozš. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 2008. s 320. ISBN: 978-80-7380-124-3.
25. SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2013. s. 170. ISBN: 978-80-87472-64-4.
26. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Čeněk, 2012. s. 290. ISBN: 978-80-7380-389-6.
27. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 1040 s. ISBN 978-80-7478-616-7.
28. VESELÁ, Z. *Mravní nemoci mládeže a jejich prevence*. Brno: Konvoj, 1998. s. 204. ISBN: 80-85615-70-3.

29. WINKLER, J., PETRUSEK M. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum Praha Academia. 1997. s. 598. ISBN 80-7184-164-1.
30. ZOUBKOVÁ I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Čeněk, 2002. s. 231. ISBN 80-86473-08-2.

Elektronické zdroje

1. Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality za rok 2010–2011 [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx?q=Y3BpPTI%3d>
2. Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality za rok 2012–2021 [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx?q=Y3BpPTE%3d>

Legislativní dokumenty

1. Zákon č 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *ÚZ Občasný zákoník*. Ostrava: Sagit. 218. s. 320. ISBN: 978-80-7488-308-8
2. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *ÚZ Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, a.s. 2020. 472 s. ISBN: 978-80-7488-424-5.

Seznam zkratk

atd. – a tak dále

apod. – a podobně

ČR – Česká republika

č. – číslo

JČK – Jihočeský kraj

odst. – odstavec

Sb. – sbírka

ZSVM – zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Seznam tabulek

Tabulka 1 podíl pachatelů mladších 15 let v ČR a v JČK.....	28
---	----

Seznam grafů

Graf 1 Trestné činy.....	27
Graf 2 Počet pachatelů	27
Graf 3 kriminalita dětí.....	32
Graf 4 informovanost veřejnosti	32
Graf 5 protiprávní jednání	33
Graf 6 kriminalita dříve a dnes.....	33
Graf 7 řešení kriminality	34
Graf 8 trestné činnosti	34
Graf 9 důsledky chování	35
Graf 10 sociální poměry pachatelů	35
Graf 11 opatření ukládána dětem	36
Graf 12 příčiny páčání kriminality	37
Graf 13 motiv k páčání kriminality	37
Graf 14 prevence kriminality	38
Graf 15 předcházení kriminalitě.....	38
Graf 16 nápravná zařízení	39

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník předložený respondentům v dotazníkovém šetření

Kriminalita dětí mladších 15 let a její příčiny v ČR a v Jihočeském kraji

Dobrý den,

tímto bych Vás chtěla poprosit o vyplnění dotazníku, který slouží jako podklad pro Bakalářskou práci na téma „Kriminalita dětí mladších 15 let a její příčiny v ČR a v Jihočeském kraji“.

Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Předem děkuji za spolupráci.

Markéta Hněvkovská

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Váš věk?

- 15-25
- 26-50
- 50+

3. Je podle Vás problematika kriminality dětí do 15 let aktuální?

- Ano
- Ne

4. Myslíte si, že je veřejnost dostatečně informována o chování dětí mladších 15 let?

- Ano
- Ne

5. Jaký si myslíte, že je vývoj počtu protiprávních jednání u dětí?

- Narůstá
 - Je stabilní
 - Klesá
6. Myslíte si, že dříve byla kriminalita dětí mladších 15 let nižší než dnes?
- Ano
 - Ne
7. Jak byste řešili kriminalitu u dětí mladších 15 let?
- Snížení věkové hranice trestní odpovědnosti
 - Zpřísnění opatření
 - Zvýšení prevence
 - Alternativní opatření
8. Jakého druhu trestné činnosti se podle Vás děti mladší 15 let nejčastěji dopouštějí?
- Násilné činy (vraždy, ...)
 - Mravnostní činy (znásilnění, ...)
 - Majetkové činy (krádež, ...)
 - Hospodářské činy (podvody, ...)
 - Ostatní činy (výtržnictví, ...)
9. Myslíte si, že jsou mladí pachatelé schopni rozeznat špatnost svého chování a důsledky?
- Ano
 - Ne
10. Z jakých sociálních poměrů podle Vás nejčastěji pocházejí pachatelé (děti)?
- Z rozvrácených rodin
 - Sociálně slabých rodin
 - Sociálně silných rodin
 - Ze všech sociálních vrstev
11. Jsou podle Vás opatření ukládané dětem mladších 15 let, které se dopustí protiprávního jednání, dostačující?

- Ano
- Ne
- Nedokážu posoudit

12. Jaké jsou podle Vás nejčastější příčiny páchaní kriminality dětí mladších 15 let?

- Rodina
- Škola
- Drogová závislost
- Etnický původ
- Média
- Vrstevnická parta
- Sociální prostředí

13. Co je podle Vás nejčastější motiv k páchaní kriminality u dětí mladších 15 let?

- Předvést se před ostatními
- Touha po dobrodružství
- Motiv zisku a zmocnění se věci
- Pomsta

14. Jaká je podle Vás prevence kriminality dětí mladších 15 let?

- Dostatečná
- Nedostatečná
- Nedokážu posoudit

15. Jak lze podle Vás účinně předcházet kriminalitě dětí mladších 15 let?

- Větší prevence na ZŠ
- Dostatek volnočasových aktivit
- Větší kontrola trávení volného času ze strany rodičů
- Výchovou v rodině